

The extent to which students and teachers of Farhangian University of Sanandaj have knowledge of teaching methods and techniques and identifying the factors affecting it**میزان برخورداری دانشجویان دانشگاه فرهنگیان سنندج از دانش روشها و فنون تدریس و شناسایی عوامل مؤثر بر آن****Shahriyar Heidari, Faezeh Nateghi, Yahya Maroufi**¹ Responsible for monitoring and evaluation, Farhangian, Sanandaj, Iran.² Department of Educational Sciences, Azad University Arak, Arak, Iran.³ Department of Educational Sciences, Kordestan, Sanandaj, Iran.**Abstract**

The aim of this study was to investigate the extent to which students and teachers of Farhangian University of Sanandaj have knowledge of teaching methods and techniques and to identify the factors affecting it. The research approach is a combination of sequential-explanatory and the research method in the quantitative part is descriptive-survey and in the qualitative part is phenomenological. The statistical population of the study consisted of 108 student-teachers who had taught teaching methods and techniques. Sampling in the quantitative part according to the research conditions of the census method (108 people) and in the qualitative part purposefully and among students whose score was a standard deviation higher and lower than the average (38 people) has been selected. A researcher-made questionnaire was used to collect information in a quantitative part and a semi-structured interview was used in a qualitative part. Descriptive statistics was used to analyze the information in a quantitative part of the statistics and interpretive analysis was used in the qualitative part to analyze the text of the interviews. Students' GPA was obtained from the test of 20.66 which shows that the level of learning and learning of student-teachers in this course is average. In the qualitative part, four main factors including the effect of teachers, the effect of classroom atmosphere, students' attitudes and social and external factors were identified as effective factors in learning the teaching methods and techniques.

Keywords: Experiential curriculum, teaching methods and techniques, teaching students, Effective factors

شهریار حیدری، فائزه ناطقی^{*}، یحیی معروفی^۱ مسئول نظارت و ارزیابی، دانشگاه فرهنگیان، سنندج، ایران^۲ استادیار علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک، اراک، ایران^۳ دانشیار علوم تربیتی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.**چکیده**

این پژوهش با هدف بررسی میزان برخورداری دانشجویان دانشگاه فرهنگیان سنندج از دانش روشها و فنون تدریس و شناسایی عوامل مؤثر بر آن انجام شده است. رویکرد پژوهش، آمیخته از نوع متوالی-تبینی و روش تحقیق در بخش کمی توصیفی از نوع پیمایشی و در بخش کیفی پدیدارشناسی است. جامعه آماری پژوهش را ۱۰۸ نفر از دانشجویان معلمان که درس روشها و فنون تدریس را گذرانده بودند، تشکیل داده است. با توجه به شرایط پژوهش، نمونه‌گیری در بخش کمی با روش سرشماری (۱۰۸ نفر) و در بخش کیفی به صورت هدفمند و از بین دانشجویانی که نمره آنها یک انحراف معیار بالاتر و پایین‌تر از میانگین بود (۳۸ نفر) انجام شده است. برای جمع‌آوری اطلاعات در بخش کمی از پرسشنامه محقق ساخته و در بخش کیفی از مصاحبه نیمه‌ساختار یافته و برای تحلیل اطلاعات در بخش کمی از آمار توصیفی و در بخش کیفی برای تحلیل متن مصاحبه‌ها از روش تحلیل تفسیری استفاده شده است. معدل دانشجویان از آزمون ۲۰/۶۶ به دست آمد که نشان می‌دهد سطح یادگیری و آموخته‌های دانشجویان معلمان در این درس در حد متوسط است. در بخش کیفی نیز چهار عامل اصلی تأثیر استادان، تأثیر فضای کلاس درس، نگرش دانشجویان و عوامل اجتماعی و بیرونی به عنوان عوامل مؤثر در یادگیری درس روشها و فنون تدریس شناسایی شدند.

واژگان کلیدی: برنامه درسی کسب شده، روشها و فنون تدریس، دانشجویان معلمان، عوامل مؤثر

مقدمه

et al (2014) که معتقدند لازمهٔ تعریف معلم اثربخش، تدریس مؤثر اوست که بر اساس آن می‌تواند یادگیری را در دانش‌آموزان افزایش دهد. (Namdari et al, 2017) اشاره دارند که تمرکز بر فرایند یادهی- یادگیری و ایجاد فرصت‌ها و جو یادگیری مناسب برای دانش‌آموزان، هستهٔ اصلی تدریس مؤثر و از مصادیق توسعهٔ حرفه‌ای برای معلمان است. عده‌ای نیز تلاش کرده‌اند تا مجموعه‌ای از ویژگی‌ها و مهارت‌ها را بیابند که تسلط فرد بر آنها، صلاحیت معلمی را در او پدید می‌آورد (Rosenshine & Stevens, 1986).

صلاحیت معلم به توانایی معلم در برآوردن نیازها و مطالبات حرفهٔ تدریس به میزان کافی و با استفاده از مجموعه‌ای یکپارچه از دانش، مهارت و نگرش گفته می‌شود به گونه‌ای که این مجموعه در عملکرد معلم بازتاب یابد. (Nijveldt, 2010). گرچه ویژگی‌های مطرح شده توسط این صاحب‌نظران متفاوت است، کم و بیش همهٔ آنها رفتارهایی را برای معلم لازم شمرده‌اند (Eslamian, 2013) Musapur (1997) هدایت فعالیت تدریس برای درگیر شدن فراگیران را با موضوع درسی، وظیفهٔ اصلی معلم در فرایند تدریس دانسته و آنچه را به کلاس درس و فعالیت‌های معلم روح و هویت می‌بخشد قابلیت‌های معلم می‌دانند که عموماً در قالب شیوه‌های تدریس نمود و عینیت پیدا می‌کند (Abdoli, 2015) عده‌ای از صاحب‌نظران در مقابل این دیدگاه قرار می‌گیرند، آنها تدریس را یک کنش بین فردی پیچیده و منحصر به فرد قلمداد می‌کنند و بر این اساس معتقدند که نمی‌توان مجموعه‌ای از ویژگی‌های خاص را برای آن تعیین کرد (Eisner et al, 1994) و تدریس اثربخش را با ارتقاء فرصت‌های یادگیری اثربخش برای دانش‌آموزان تعریف می‌کنند (Gruber and et al, 2018).

آیزنر از جمله کسانی است که تدریس را هنری می‌داند که به واسطهٔ ارزش‌های تربیتی، نیازهای فردی و مجموعه‌ای از عقاید و تعمیم‌ها هدایت می‌شود. وقتی تدریس هنر تلقی شود، صلاحیت‌های معلمی، امری ذاتی خواهد بود که واجد شرایط آن را باید در میان

با گسترش فزایندهٔ علوم و فنون و لزوم تغییرات سریع در برنامه‌های درسی مدارس در عصر کنونی، روزآمدی معلمان، ارتقا و کسب دانش و مهارت‌های جدید آنها، از دغدغه‌های اصلی نظام تعلیم و تربیت ایران به شمار می‌رود از این رو، فراهم‌سازی فرصت‌های سازمان‌یافته از طریق آموزش‌های پیش از خدمت برای معلمان، برای ایجاد زمینهٔ پرورش صلاحیت‌های حرفه‌ای مستمر در ایشان و ارتقاء سطح دانش و مهارت‌های شغلی آنها و همچنین ایجاد تخصص‌های لازم متناسب با رشتهٔ آموزشی آنها یک ضرورت است. (Anarinejad & Marzoughi, 2006). مفهوم صلاحیت به طور ضمنی به مفهوم کیفیت دلالت می‌کند. مفهوم صلاحیت و شایستگی معلم شامل نگرش، دانش و مهارت‌هایی است که معلمان باید داشته باشند. صلاحیت و شایستگی به جزئیات فنی شغل معلمان اشاره دارد (Demir E. 2016).

بحث بر سر اینکه چه کسانی صلاحیت معلم شدن را دارند، سابقه‌ای طولانی دارد و نظرات متفاوتی را به دنبال داشته است. برخی معتقدند که معلمی نیازمند هیچ ویژگی خاصی نیست ولی گروهی اعتقاد دارند معلم باید واجد خصایصی باشد (Coombs, 1996). توسعهٔ حرفه‌ای معلمان اغلب به عنوان سنگ زیربنای همهٔ تلاش‌های اصلاح‌گرایانهٔ آموزشی شناخته می‌شود (Cited in Department of Education Elementary Education (2016). در بین کسانی که معتقدند معلمان باید دارای ویژگی‌هایی باشند، می‌توان به Cardinals (2007) اشاره کرد که تمایز استادان برجسته با دیگر استادان را در خصوصیات اخلاقی و آموزشی آنها می‌داند؛ (Saketi (2007) نیز بر این باور بود که استادان مشتاق و با صلاحیت در حوزهٔ تدریس، عامل رشد مهارت‌های تفکر در دانشجویانند. همچنین می‌توان به نظرات متفکران دیگری چون (Huntly 2008) اشاره کرد که قابلیت معلمان را در سه زمینهٔ دانش حرفه‌ای، عمل حرفه‌ای و تعهد حرفه‌ای دسته‌بندی کرده است و Coee

را نیازمند صلاحیت‌هایی می‌داند و صلاحیت‌های معلمی را کسب‌شدنی می‌شمارد، سعی کرده است «آموزش‌های معلمی» را در کنار آموزش‌های تخصصی در دوره‌های آموزشی قبل از خدمت معلمان / دبیران وارد کند؛ به همین منظور در دوره‌های آموزشی پیش از خدمت دبیران، مجموعه‌ای از دروس به نام دروس تربیتی وارد شده‌اند که هدف آنها ایجاد صلاحیت‌های معلمی در متقاضیان این شغل است. یکی از این دروس، روشها و فنون تدریس است که برای کمک به دانشجو برای ارائه تصویری از تدریس مدرسه‌ای که در آن نقش معلم به عنوان کارگزار اصلی آن عرصه به روشنی تشریح و تبیین گردد، چگونگی عمل خود را به عنوان کارگزار یک کلاس درس فرضی به استناد دانش معتبر مدلل سازد و از برنامه خود دفاع کند، با اصول عام و خاص تدریس آشنا شود، برخی روش‌های تدریس را با قابلیت‌های به کارگیری آنها در موقعیت‌های متفاوت بشناسد و از منابع معتبر تدریس آگاهی یابد و به پیگیری دستاوردهای علمی جدید حوزه تدریس متعهد باشد، طراحی شده و اجرا می‌شود (The Supreme Council for Curriculum, with headlines, 2015).

آشنایی معلمان با انواع شیوه‌های برنامه‌ریزی درسی و روش‌های تدریس، داشتن تجربه کافی و تسلط بر موضوعات درسی، نحوه تعامل با فراگیران و همچنین تعلق خاطر داشتن نسبت به برنامه درسی، موجبات موفقیت برنامه درسی قصد شده و هماهنگی برنامه اجرا شده با برنامه درسی قصد شده و برنامه درسی تجربه شده را افزون می‌نماید (Abedi, 1998). این در حالی است که در اکثر تحقیقات انجام شده در سطح کشور، عدم قابلیت و توانایی حرفه‌ای مدرسان به عنوان یکی از عوامل اساسی ایجادکننده شکاف میان سطوح برنامه‌های درسی (قصد شده، اجرا شده، تجربه شده) شناخته شده است (Maleki et al, 2012). عدم قابلیتی که می‌باید ریشه‌های آن را در آموزش‌های پیش از خدمت آنها، به‌ویژه آموزش‌های معلمی جستجو کرد؛ به عنوان مثال نتایج پژوهش (Rikenberg 2010) نشان

متقاضیان معلمی یافت. وقتی تدریس نوعی علم قلمداد شود، صلاحیت معلمی امری اکتسابی خواهد بود که باید متقاضیان شغل معلمی را بر آن آگاه ساخت. وقتی تدریس، هنری مبتنی بر علم یا علمی نیازمند هنر محسوب شود، باید در میان متقاضیان شغل معلمی، کسانی را یافت که دارای برخی ویژگی‌های ذاتی‌اند و آنها را به علم لازم آراست. تاریخ فعالیت‌های تربیتی در جوامع بشری، حاکی از آن است که هر سه دیدگاه در حوزه نظریه‌پردازی دارای طرفدارانی است، اما به نظر می‌رسد که امروز غلبه با کسانی است که تدریس را به عنوان یک حرفه به حساب می‌آورند و از معلمان، دانش کارشناسی و مهارت‌های تخصصی می‌طلبند.

کسب دانش و مهارت، هم نیازمند استعداد و هم مستلزم طی تحصیلات علمی است. (Maroufi & Yusef Zadeh, 2013, S22-21). اصل ششم از توصیه‌هایی درباره پایگاه معلمان که به وسیله یونسکو تهیه شده است می‌گوید: تدریس باید به عنوان یک حرفه از میان انواع حرفه‌های خدمات عمومی به شمار آید و از معلمان، دانش کارشناسی و مهارت‌های تخصصی طلب کند که این‌گونه دانش و مهارت را طی تحصیلات عمیق و مستمر کسب کنند و کیفیت آن را همواره حفظ نمایند (Helk, 1990, quoted by Marsh 2009).

این دیدگاه برای فراهم‌سازی شرایط کسب مهارت‌های تخصصی در طی تحصیلات عمیق، آموزش‌های قبل و بعد از خدمت را تجویز و اجرا می‌کند. با فرض اینکه دوره‌های آموزشی قبل و بعد از خدمت، شرایطی را پدید می‌آورند تا صلاحیت‌های تدریس در متقاضیان حرفه معلمی پدید آید، آیا واقعاً دوره‌های آموزشی می‌توانند این صلاحیت‌ها را در معلمان فراهم کنند؟ حاصل این ضعف این است که بسیاری از برنامه‌های درسی اجرا شده در نظام آموزشی کشور در سطح اولیه متوقف شده و کمتر در رفتار و عملکرد یادگیرندگان متجلی شده‌اند (FathiVajargah, 2005). به همین منظور و در راستای ارتقاء مهارت‌های حرفه‌ای معلمان، تربیت معلم برای مقطع کارشناسی با پذیرش دیدگاه‌هایی که معلم

فاصل بین سطوح نرم و سخت برنامه درسی تجربه شده و مهمترین سطح و عامل در انتقال یادگیری فراگیران به عملکرد است؛ بنابراین مسأله مهمی که مطرح می شود این است که وضعیت آموخته های نهایی دانشجویان از درس روشها و فنون تدریس (سطح یادگرفته شده) چگونه است؟ و چه عواملی بر یادگیری آن مؤثر است؟

روش پژوهش

روش شناسی پژوهش مبتنی بر رویکرد آمیخته به روش تشریحی است. در این رویکرد، روش های کمی و کیفی در کنار یکدیگر به کار گرفته می شوند (Bazargan, 2010). اصل بنیادین تحقیق با رویکردهای ترکیبی، استفاده از تکنیک های کمی و کیفی در مراحل از تحقیق است که می تواند به شیوه همزمان^۲ یا متوالی^۳ انجام گیرد (Creswell (2003). در مطالعه حاضر با توجه به ماهیت پرسشهای تحقیق، از استراتژی ترکیبی - توالی استفاده شده و از میان طرح های توالی، طرح به کار گرفته شده، طرح توالی-تبینی است. در بخش کمی، روش تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی است و در بخش کیفی از روش پدیدارشناسی استفاده شده است.

جامعه آماری پژوهش در بخش کمی را ۱۰۸ نفر از دانشجو معلمان که درس روشها و فنون تدریس را گذارنده بودند، تشکیل داده است و در بخش کیفی نیز نمونه توسط پژوهشگر و از دانشجو معلمانی که نمرات آنها یک انحراف معیار بالاتر و پایین تر از میانگین بود برای بخش مصاحبه انتخاب شدند (۳۸ نفر) که بعد از مصاحبه با ۳۲ نفر از آنان، داده ها به حد اشباع نظری رسید. روش نمونه گیری پژوهش در بخش کمی تمام شماری و در بخش کیفی هدفمند بود. برای جمع آوری اطلاعات در بخش کمی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد که روایی صوری و محتوایی پرسشنامه توسط پنل خبرگان و پایایی پرسشنامه نیز توسط آلفای کرونباخ انجام و ۰/۸۹ برآورد شد. این پرسشنامه شامل ۴۰ گویه بر اساس طیف لیکرت و بر

می دهد که بهترین زمان برای آموزش معلمان اثربخش، قبل از شروع خدمت است. نتایج پژوهش Yackulic & Nonnan (2010) نیز نشان می دهد که برای ارتقاء کیفیت آموزش لازم است الگویی برای تربیت معلم طراحی شود که در آن، ترکیبی از شاخص های ورودی مانند برنامه درسی و آموزش و خروجی مانند مهارت های خاص مد نظر قرار گیرد.

همچنین می توان به یافته های پژوهش انجام شده توسط (Ahmadi (2014 با عنوان «ارزشیابی برنامه اجرا شده و کسب شده دروس تربیتی دوره های دوساله تربیت معلم» استناد کرد. در نتایج این تحقیق آمده است که برنامه درسی اجرا شده و کسب شده دروس تربیتی با توجه به آنچه در برنامه قصد شده پیشنهاد شده است با ضعف های اساسی رو به روست؛ برای مثال در برنامه دروس تربیتی، سهم توجه به هدفهای مهارتی و نگرشی نسبت به هدفهای دانشی کمتر است. همچنین محتوا، سرفصلها و منابع اکثر دروس تربیتی، با نیازهای حرفه ای معلمان همخوانی ندارند و میان مطالب ارائه شده در این دروس، ارتباط افقی و عمودی لازم وجود ندارد. برخی از محتواهای دروس تربیتی نیز در چند درس تکرار شده است. ضعف ناشی از کمی تخصص برخی از مدرسان و کمبود امکانات و تجهیزات آموزشی مراکز تربیت معلم موجب شده است که اکثر مدرسان نتوانند برنامه دروس تربیتی را به نحو مطلوب اجرا کنند. البته در کنار این عوامل می توان از عوامل تأثیرگذار دیگری نیز از طریق کالبدشکافی برنامه درسی تجربه شده دانشجو معلمان از دروس تربیتی آگاهی یافت؛ بدین منظور می توان از مدل پنج سطحی (برنامه درسی مورد انتظار، برنامه درسی نهفته، برنامه درسی تعاملی، برنامه درسی یادگرفته شده و برنامه درسی نهادینه شده انتقالی) که (FathiVajargah (2009 ارائه کرده بهره گرفت.

از آنجا که در میان برنامه های درسی ارائه شده در مراکز تربیت معلم، یکی از تأثیرگذارترین آنها در حرفه معلمی درس روشها و فنون تدریس است و سطح یادگرفته شده برنامه درسی تجربه شده به عنوان حد

که از طریق کدگذاری باز، کدگذاری انتخابی یا کدگذاری محوری، از داده‌ها استخراج می‌شود (Rubin, I. S. (2005) کدگذاری متن حاصل از مصاحبه‌ها، در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی صورت گرفت. در این پژوهش ابتدا طی کدگذاری باز، به بخش‌های مختلف کدهای مناسب اختصاص یافت و مفاهیم شناسایی شدند (جدول شماره ۱).

در مرحله بعد از طریق کدگذاری محوری، ابعاد متفاوت مقوله‌ها و پیوند میان آنها بررسی و مؤلفه‌ها شناسایی شدند (جدول شماره ۲) و در پایان، مؤلفه‌ها در طبقات مشابه قرار گرفت و به ابعاد کلی ربط داده شدند (جدول شماره ۳).

یافته‌ها

ویژگی‌های عمومی پاسخگویان

جدول شماره (۱): توزیع جامعه و نمونه آماری دانشجومعلمیان بر حسب رشته تحصیلی

شاخص آماری	رشته تحصیلی	تربیت بدنی	زبان	کل
فراوانی	۸۱	۲۷	۱۰۸	
درصد فراوانی	۷۵	۲۵	۱۰۰	

جدول شماره یک نشان می‌دهد ۷۵ درصد جامعه آماری تحقیق حاضر را دانشجومعلمیان رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی و ۲۵ درصد از آنها را دانشجومعلمیان رشته زبان انگلیسی تشکیل داده‌اند، که به دلیل تعداد کم اعضای تشکیل دهنده جامعه، آنها همه به عنوان نمونه در پژوهش شرکت داده شدند؛ بنابراین توزیع اعضای تشکیل دهنده نمونه در رشته‌ها همانند توزیع جامعه پژوهش است.

جدول شماره یک نشان می‌دهد ۷۵ درصد جامعه آماری تحقیق حاضر را دانشجومعلمیان رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی و ۲۵ درصد از آنها را دانشجومعلمیان رشته زبان انگلیسی تشکیل داده‌اند، که به دلیل تعداد کم اعضای تشکیل دهنده جامعه، آنها همه به عنوان نمونه در پژوهش شرکت داده شدند؛ بنابراین توزیع اعضای تشکیل دهنده نمونه در رشته‌ها همانند توزیع جامعه پژوهش است.

سؤال اول پژوهش:
سطح آموخته‌ها و تجربیات نهایی دانشجومعلمیان از درس روشها و فنون تدریس به چه میزان است؟
داده‌های درج شده در جدول شماره یک نشان می‌دهد: پاسخگویان (۵۴,۱۴ درصد) پاسخ

صحیح، (۳۶,۹۴) پاسخ غلط و (۸,۹۲) از سؤالات را پاسخ نداده‌اند. همان‌گونه که نتایج جدول شماره یک نشان می‌دهد، سطح آموخته‌ها و یادگیری دانشجومعلمیان از درس روشها و فنون تدریس در حد متوسط است که میانگین به دست آمده ۲۱,۶۵ مؤید این نظر است.

دانشجومعلمیان در موضوعاتی مانند سنجش یادگیری (۵۰ درصد پاسخ غلط)، مدیریت کلاس و کلاس‌داری (۵۴ درصد پاسخ غلط)، تشریح چستی تدریس و تدوین برنامه درسی تدریس (۵۱ درصد پاسخ غلط)، انواع روش‌های تدریس و طبقه‌بندی آن (۵۷ درصد پاسخ غلط) و فهم اصول و روش‌های تدریس (۶۲ درصد پاسخ غلط) بیشترین ضعف را داشته‌اند.

اساس سرفصل رسمی و ارائه شده درس احصا و طراحی شد. در بخش کیفی نیز برای جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه نیمه‌ساختار یافته استفاده شده است.

برای بررسی روایی اطلاعات به دست آمده از تحلیل متن مصاحبه‌ها، مقوله‌های به دست آمده توسط چند نفر از هم‌تایان و همچنین شرکت‌کنندگان بازبینی شد که آنها نیز مقوله‌ها را تأیید کردند. اطلاعات جمع‌آوری شده در بخش کمی بر اساس شاخص‌های آمار توصیفی و در بخش کیفی مصاحبه‌ها بر اساس روش تحلیل تفسیری تجزیه و تحلیل شد. در تحلیل تفسیری، پژوهشگر در صدد است تا پیام‌های نهفته در متن نوشتاری مصاحبه را آشکار سازد و بر اساس آن، نظریه از قبل تعیین شده‌ای را توسعه یا نظریه‌ای زمینه‌ای را ارائه دهد؛ بنابراین، تعیین رمزها، تشخیص مفاهیم و تدوین نظریه، بخش‌های فرایند درهم تنیده تحلیل است

جدول شماره (۲): یافته‌های توصیفی تحقیق درباره میزان یا سطح آموخته‌ها و تجربیات نهایی دانشجویان از درس روشها و

فنون تدریس

ردیف	سنجها(سؤالات)	پاسخ های صحیح		پاسخ های غلط		بی جواب	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۱	یکی از ضروری ترین تحولات در نظام های آموزشی، تحول در نگرش و روش تدریس معلمان است، به نظر شما راه حل دستیابی به چنین امری چیست؟	۶۷	۲۲	۷۳.۶	۲۲	۲۴.۲	۲
۲	مناسب ترین روش تدریس برای کلاس های پرجمعیت چیست؟	۴۴	۴۴	۴۸.۴	۴۴	۴۸.۸	۳
۳	کدام رویکرد تدریس، هدفش کمک به دانش آموزان برای کسب مهارت های پایه و آموختن گام به گام است؟	۲۸	۵۵	۳۰.۳	۵۵	۶۰.۴	۸
۴	وقتی هدف ما به عنوان معلم، پرورش تفکر، توانایی اظهار نظر در جمع، قدرت بیان و استدلال، رابطه مطلوب اجتماعی، تفکر منطقی و ..... باشد، کدام روش تدریس را پیشنهاد می کنید؟	۸۱	۷	۸۹	۷	۷.۷	۳
۵	چرا برخی از معلمان برای آموزش خود از روش های آموزش گروهی (ایفای نقش، بحث گروهی، یادگیری مشارکتی و پرسش و پاسخ) استفاده می کنند؟	۶۵	۲۳	۷۱.۴	۲۳	۲۵.۳	۳
۶	در کدام الگو دانش آموزان به شرکت در بحث و فعالیت آموزشی و در نتیجه یادگیری مؤثر تشویق می شوند؟	۱۹	۷۰	۲۰.۹	۷۰	۷۶.۹	۲
۷	روش ایفای نقش در چه مواردی بهترین کاربرد را دارد؟	۷۷	۱۲	۸۴.۶	۱۲	۱۳.۲	۲
۸	اولین مرحله روش تدریس ایفای نقش کدام است؟	۳۶	۳۸	۳۹.۶	۳۸	۴۱.۸	۱۷
۹	آخرین مرحله در روش تدریس ایفای نقش کدام است ؟	۲۱	۵۶	۲۳.۱	۵۶	۶۱.۵	۱۴
۱۰	در کدام روش دانش آموزان بیش از آنکه از کتاب یا معلم استفاده کنند، خود موظف به یافتن نتایج، اصول و راه حل ها می شوند؟	۱۰	۷۸	۱۱	۷۸	۸۵.۷	۳
۱۱	کدام یک از گزینه های ارائه شده، نشان دهنده تقسیم بندی مناسبی از روش های مختلف تدریس است؟	۴۰	۴۱	۴۴	۴۱	۴۵.۱	۱۰
۱۲	کاربرد روش های متنوع در تدریس یک موضوع توسط معلمان به چه عاملی بستگی دارد ؟	۲۰	۶۷	۲۲	۶۷	۷۳.۶	۴
۱۳	الگوی ریچارد ساکنن برای آموزش فرایند تحقیق و شرح پدیده های غیر معمول چیست؟	۳۲	۳۰	۳۵.۲	۳۰	۳۳	۲۹
۱۴	الگوی ویلیام گوردن و دستیارانش برای نوآفرینی و ارتقاء خلاقیت چیست؟	۴۲	۱۸	۴۶.۲	۱۸	۱۹.۸	۳۱
۱۵	کدام یک از اندیشمندان زیر به لحاظ کوشش برای ایجاد الگوهای جریان مردم سالاری شهرت یافته اند؟	۲۳	۲۱	۲۵.۳	۲۱	۲۳.۱	۴۷
۱۶	در کدام گزینه مفهوم تدریس به خوبی بیان شده است؟	۵۰	۳۹	۵۴.۹	۳۹	۴۲.۹	۲

ردیف	سنجه‌ها(سؤالات)	پاسخ‌های صحیح		پاسخ‌های غلط		بی‌جواب	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۱۷	کدام گزینه مراحل تعیین و تنظیم یک برنامه درسی را برای تدریس مؤثر نشان می‌دهد؟	29	31.9	53	58.2	9	9.9
۱۸	اگر در کلاس درس دانش‌آموزان موضوعی را انتخاب کنند و معلم با سؤالات خود آن موضوع را نقد کند، از کدام روش بهره‌جسته است؟	28	30.8	48	52.7	15	16.5
۱۹	اگر معلمی در کلاس درس برای تقویت یادگیری، نکاتی را که اهمیت بیشتری دارند روشن سازد و آنها را تکرار کند و درباره آنها از دانش‌آموزان بپرسد از کدام روش تدریس استفاده کرده است؟	11	12.1	71	78	9	9.9
۲۰	دانش‌آموزان کلاس چهارم وارد کلاس می‌شوند و در آن مجموعه‌ای از ظروف شیشه‌ای، بطری، زنگ‌های اخبار، جعبه‌های چوبی با اندازه‌های مختلف، فلوت‌های چوبی کوچک و سنتورهای چوبی کوچک می‌بینند. دانش‌آموزان با این اشیاء که در اطراف اتاق پراکنده شده‌اند، چند دقیقه‌ای بازی می‌کنند و از آنها صداهایی ناهنجار در می‌آورند. معلم در اطراف اتاق قدم می‌زند و وسیله‌ای که از چوب و سیم درست شده است برداشته، یکی از سیم‌های آن را به صدا در می‌آورد و بعد از آن با یک قاشق برشیشۀ نوشابه روی میز ضربه می‌زند و در ادامه یکی از دانش‌آموزان می‌گوید آها این صداها چقد شبیه هم بود... در این مثال معلم می‌خواهد با این کارها به دانش‌آموزان در یافتن و آموزش یک مبحث کمک کند، به نظر شما این معلم از چه روشی بهره گرفته است؟	55	60.4	27	29.7	9	9.9
۲۱	روزی یک معلم ادبیات از هریک از شاگردان می‌خواهد شعر و داستان کوتاه خود را بخوانند. سپس می‌گوید امروز می‌خواهیم موضوع جدیدی را آزمایش کنیم که امیدوارم به دیدن شعرها و داستان‌هایمان به نحو دیگری کمک کند. سپس از شاگردان می‌پرسد یک حیوان را در نظر بگیرید؛ دانش‌آموزان می‌گویند زرافه. معلم از شاگردی می‌پرسد چطور یک شعر شبیه یک زرافه می‌شود؟ و ادامه می‌دهند. به نظر شما این معلم قصد استفاده از چه روش تدریسی را دارد؟	69	75.8	19	20.9	3	3.3
۲۲	معلم زبان کلاس دهم مدرسه‌ای، سال تحصیلی را با دانش‌آموزان با ارائه ۱۲ بیت شعر که از یک منظومه ۱۰۰ بیتی برگزیده است آغاز می‌کند. این اشعار نماینده آثار شعرای مشهور معاصرند. او دانش‌آموزان را چند نفری کرده، از آنها می‌خواهد با خواندن اشعار، آنها را بر حسب موضوعاتشان دسته‌بندی کنند. این معلم کدام الگوی تدریس را به کار برده است؟	64	70.3	21	23.1	6	6.6

ردیف	سنجه‌ها(سؤالات)	پاسخ‌های صحیح		پاسخ‌های غلط		بی جواب	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۲۳	اگر بخواهید در تدریس از روشهای تدریس معلم‌محور استفاده کنید از کدام یک از روش‌های زیر بهره خواهید برد؟	34.1	31	54.9	50	10	11
۲۴	اگر بخواهید در تدریس از روشهای تدریس شاگرد‌محور استفاده کنید از کدام یک از روش‌های زیر بهره خواهید برد؟	20.9	19	69.2	63	9	9.9
۲۵	اگر بخواهید در تدریس از روشهای تدریس تعاملی استفاده کنید از کدام یک از روشهای زیر بهره خواهید برد؟	71.4	65	23.1	21	5	5.5
۲۶	اگر شما بخواهید در تدریس از روشهای تدریس مسأله‌محور استفاده کنید از کدام یک از روشهای زیر بهره خواهید برد؟	70.3	64	22	20	7	7.7
۲۷	در مرکز روش تدریس تفحص گروهی چه چیز قرار دارد؟	49.5	45	42.9	39	7	7.7
۲۸	تخلیه هیجانی یا رهایی از احساس در کدام یک از روشهای تدریس زیر تحقق می‌یابد؟	49.5	45	42.9	39	7	7.7
۲۹	به نظر شما کدام یک از موارد زیر مؤثرترین روش پرسش کردن است؟	71.4	65	25.3	23	3	3.3
۳۰	به نظر شما کدام یک از موارد زیر مؤثرترین شیوه پاسخگویی به پرسش‌های دانش‌آموزان است؟	61.5	56	36.3	33	2	2.2
۳۱	به نظر شما بهترین روش سنجش از یافته‌های دانش‌آموزان کدام یک از موارد زیر است؟	46.2	42	48.4	44	5	5.5
۳۲	اگر بخواهیم به پیشرفت یادگیری دانش‌آموزان به صورت گام به گام کمک کنیم و روشهای تدریس به کار گرفته شده را هم اصلاح کنیم از کدام نوع ارزشیابی استفاده می‌کنیم؟	49.5	45	25.3	23	23	25.3
۳۳	به نظر شما یک معلم چگونه می‌تواند بهترین روش تدریس را ارائه دهد؟	80.2	73	15.4	14	4	4.4
۳۴	به نظر شما اولین برخورد معلم با دانش‌آموز باید چگونه باشد؟	75.8	69	22	20	2	2.2
۳۵	به نظر شما چگونه می‌شود کلاسی پرتحرک و پویا داشت؟	44	40	53.8	49	2	2.2
۳۶	لحن ارائه مطلب توسط معلم در کلاس باید چگونه باشد؟	93.4	85	4.4	4	2	2.2
۳۷	بهترین نحوه برخورد معلم با دانش‌آموزان چیست؟	95.6	87	3.3	3	1	1.1
۳۸	به عنوان بهترین روش معلم در برخورد با دانش‌آموزان ناسازگار چیست؟	68.1	62	28.6	26	3	3.3
۳۹	برای اداره مطلوب کلاس درس کدام مهارت یا مهارت‌ها لازم و ضروری است؟	91.2	83	6.6	6	2	2.2
۴۰	مهمترین عامل در ایجاد جوی مطلوب در کلاس درس چیست؟	92.3	84	7.7	7	0	0
جمع کل		54.14		۳۶,۹۴			۸,۹۲

جدول شماره (۳): سطح آموخته‌ها و تجربیات نهایی دانشجویان از درس روشها و فنون تدریس

گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس
دانشجومعلم‌ان دبیری	۱۰۸	۲۱,۶۶	۳,۵۱	۹,۲

سؤال دوم پژوهش:
عوامل مؤثر بر سطح آموخته‌ها و تجربیات نهایی دانشجومعلم‌ان از درس روشها و فنون تدریس کدامند؟
 برای تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه و تعیین رمزها، تشخیص مفاهیم و تدوین نظریه بخش‌های فرایند درهم تریب زیر ارائه شده است.

جدول ۱: نتایج کدگذاری باز

شناسه	نمونه داده‌ها	مفاهیم
R1	عوامل زیادی تأثیرگذار بوده که مهمترین آن احساس نیاز به یادگیری درس بود	احساس نیاز به یادگیری
R2	جو کلاس درس با توجه به اینکه جو ترکیبی از تئوری و عمل در آن حاکم بود	جو فعال آموزشی
R3	رفتار استاد که به دانشجویان اختیار می‌داد فضای کلاسی را مشارکتی کرده بود	مهارت‌های ارتباطی استاد
R4	محتوای ارائه شده در کلاس هم مؤثر بود چون بسیار مرتبط با سؤالات بود	محتوای تدریس شده
R5	به نظر من چون درس روانشناسی پرورشی خواندیم، پیش‌نیاز خوبی بود	مطالعه روانشناسی پرورشی
R6	ویژگی‌های اخلاقی استادی که با او راحت بودیم و می‌توانستیم در کلاس بحث و تبادل نظر کنیم.	مهارت‌های اخلاقی استاد
R7	فکر می‌کنم مهمتر از همه علاقه شخصی خودم به درس بود.	علاقه به درس
R8	دوست داشتم مطالعه کنم و اطلاعاتی در مورد نحوه تدریس و کلاس‌داری و برخورد با دانش‌آموزان یاد بگیرم	علاقه به یادگیری مهارت‌های کلاس‌داری
R9	محتوای تدریس شده توسط استاد خیلی مؤثر بود	محتوای تدریس شده
R10	روش ارائه استاد مناسب بود و می‌توانستیم مفاهیم و مطالب را بفهمیم	روش تدریس استاد
R11	فکر کنم نمره خوبم به خاطر توجه به بخش عملی درس در کنار مطالب تئوری بود.	رویکردهای فعال تدریس
R12	نظارت و راهنمایی استاد که اشتباهات ما را بازخورد می‌داد	نظارت و راهنمایی استاد
R13	همکلاسی‌هایم هم نقش مهمی در ارائه کار گروهی و ایجاد فضای مشارکتی در کلاس داشتند	روابط آموزشی دانشجویان
R14	در نهایت فکر می‌کنم اهمیت خود درس در ارتقاء مهارت‌های تدریس و یادگیری مؤثر است	درک اهمیت درس
R15	محتوای ارائه شده در کلاس کمک کرد به پرسش‌ها به خوبی پاسخ دهم	محتوای ارائه شده
R16	رایانه و اینترنت نیز در یادگیری و کسب موفقیت ما مؤثر بود	فناوری اطلاعات
R17	البته عوامل دیگری همچون حمایت و دلگرمی‌های خانواده نیز تأثیرگذار بود	حمایت روانی خانواده
R18	فکر کنم عملکرد و نمره خوبم به خاطر ورود ما به فضای واقعی مدارس بود	محیط واقعی آموزش
R19	حضور در کلاس درس و درک توانایی‌های معلم و ارتباط آن با مهارت‌های تدریس	باور به اهمیت مهارت‌های تدریس
R20	فکر کنم تمرین‌های عملی و گروهی در کلاس هم مفید بود	راهبردهای فعال تدریس
R21	بازخوردهای ارائه شده توسط همکلاسی‌ها و استاد	بازخورد آموزشی (فیدبک)

شناسه	نمونه داده‌ها	مفاهیم
R22	تخصص و تجربه استاد نیز در آموزش خوب و یادگیری مؤثر است	تخصص و تجربه استاد
R23	فکر می‌کنم محتوای ارائه شده درس نیز تأثیرگذار بود	محتوای تدریس شده
R24	علاقه و انگیزه دانشجو یک ملاک مهم و بااهمیت است	علاقه و انگیزه درونی
R25	از جو کلاس در کسب موفقیت و نمره خوب هم نمی‌توانیم چشم‌پوشی کنیم	جو کلاسی
R26	از استاد و مهارت‌های تدریس او نیز می‌توان به عنوان یک عامل مهم نام برد	مهارت تدریس استاد
R27	فضای مباحثه‌ای و مشارکتی کلاس	فضای آموزشی کلاس
R28	تمرین‌های عملی و گروهی در کلاس	رویکردهای فعال تدریس
R29	مشارکت دانشجویان و پرسش و پاسخ‌های کلاسی	روش‌های فعال کلاس‌داری
R30	استفاده از فناوری‌های نوین و رایانه	فناوری‌های آموزشی
R31	تشویق و دلگرمی‌های خانواده و والدین	تقویت مثبت والدین
R32	حضور در مدارس و محیط واقعی کلاس‌های درس	کلاس‌های واقعی درس

بعد از اینکه مفاهیم شناسایی شدند برای دستیابی آن در جدول شماره ۲ آمده است. به مؤلفه‌ها، کدگذاری محوری صورت گرفت که نتایج

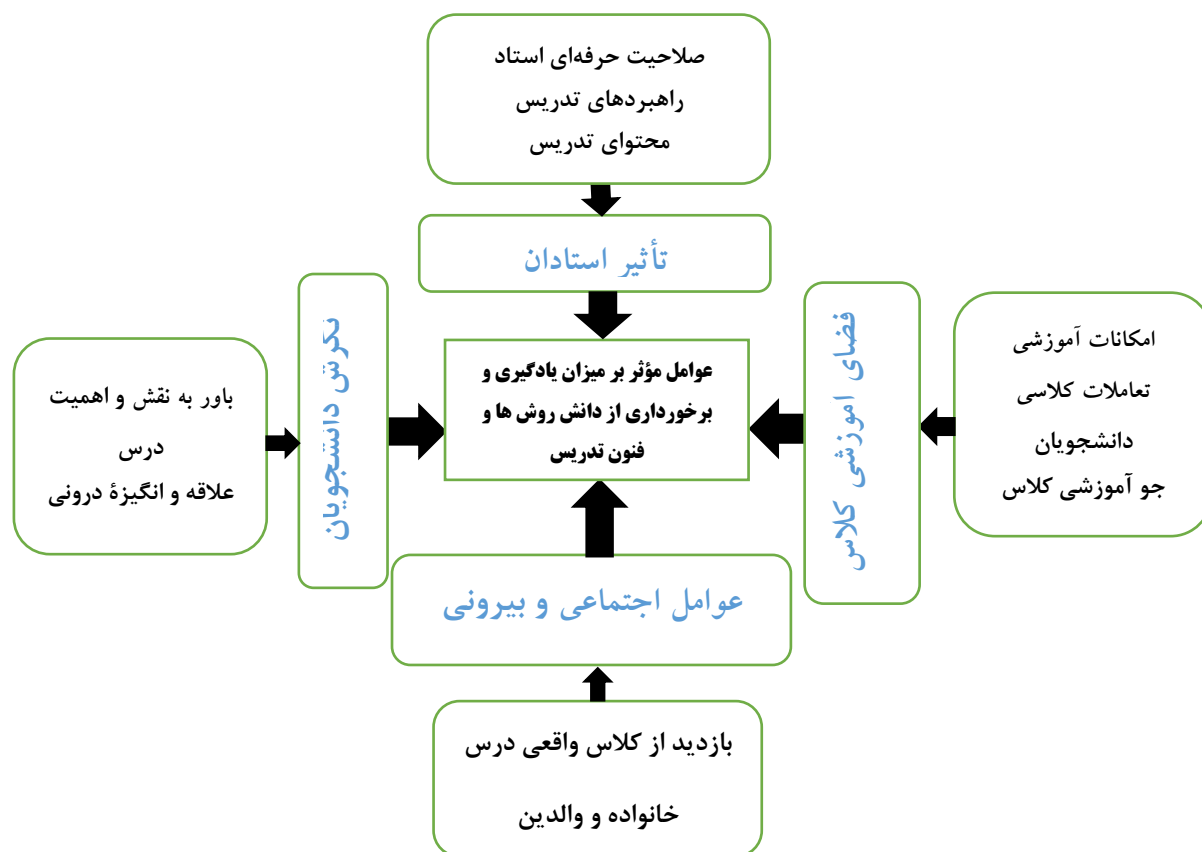
جدول ۲: نتایج کدگذاری محوری

شناسه	مفاهیم	مؤلفه‌ها
R13+R6+R12+R22+R26	مهارت رفتاری استاد+ ویژگی‌های اخلاقی استاد+ نظارت و راهنمایی استاد+ تخصص و تجربه استاد+ مهارت‌های تدریس استاد	صلاحیت حرفه‌ای استاد
R1+R8+R24+R7	احساس نیاز به یادگیری+ علاقه به یادگیری مهارت‌های کلاس‌داری+ علاقه و انگیزه درونی+ علاقه شخصی به درس	علاقه و انگیزه درونی
R2+R25+R27	جو و فضای کلاس درس+ جو کلاسی+ فضای آموزشی کلاس	جو آموزشی کلاس
R4+R9+R15+R23	محتوای تدریس شده+ محتوای ارائه شده+ محتوای درس+ محتوای تدریس شده درس	محتوای تدریس
R10+R11+R20+R28	روش تدریس استاد+ رویکردهای فعال تدریس+ راهبردهای فعال تدریس+ رویکردهای فعال تدریس	راهبردهای تدریس
R13+R21+R29	روابط آموزشی دانشجویان+ بازخورد آموزشی+ روش‌های فعال کلاس‌داری	تعاملات کلاسی دانشجویان
R14+R19	درک اهمیت درس+ باور به اهمیت مهارت‌های تدریس	باور به نقش و اهمیت درس
R16+R30	فناوری اطلاعات+ فناوری‌های آموزشی	امکانات آموزشی
R17+R31	حمایت روانی خانواده+ تقویت مثبت والدین	خانواده و والدین
R18+R32	محیط واقعی آموزش+ کلاس‌های واقعی درس	بازدید از کلاس‌های واقعی درس

در پایان کدگذاری انتخابی صورت گرفت و ابعاد کلی شناسایی شدند که در جدول شماره ۳ به آنها اشاره شده است. بر اساس یافته‌های حاصل از کدگذاری باز، محوری و انتخابی، می‌توان مدل ارتقاء و رشد یادگیری در درس روشها و فنون تدریس را در شکل شماره ۱ مشاهده کرد.

جدول ۳: نتایج کدگذاری انتخابی

موضوع	ابعاد	مؤلفه‌ها
توانمندسازی دانشجویان (ارتقاء سطح یادگیری درس)	تأثیر استادان	صلاحیت حرفه‌ای استاد
		راهبردهای تدریس
		محتوای تدریس
	فضای آموزشی کلاس	امکانات آموزشی
		تعاملات کلاسی دانشجویان
		جو آموزشی کلاس
	نگرش دانشجویان	باور به نقش و اهمیت درس
		علاقه و انگیزه درونی
	عوامل اجتماعی و بیرونی	بازدید از کلاس واقعی درس
		خانواده و والدین

شکل ۱: عوامل مؤثر بر برنامه‌ریزی یادگرفته شده در روشها و فنون تدریس

معرفت به کار می‌برند. هر اندازه معلمان با روش‌های متفاوت تدریس آشنا باشند، بهتر می‌توانند محتوا را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهند. التزام به آشنایی با روش‌های متفاوت تدریس و به کارگیری آن به

بحث و نتیجه‌گیری

روش‌های تدریس در حکم ابزارها و راهکارهایی‌اند که معلمان آنها را برای کمک به دانش‌آموزان برای انجام تجربه، کسب تسلط در مهارت یا فرایندی یا حیطه‌ای از

نگرش دانشجویان و عوامل اجتماعی و بیرونی است که در ادامه تشریح می‌گردد.

بر اساس داده‌های حاصل از مصاحبه و تجارب دانشجویان مشخص شد که استادان نقش مهمی در ارتقا و افزایش یادگیری برنامه‌ی درسی تجربه شده در روشها و فنون تدریس دارند. باور تعدادی از دانشجومعلم‌ان بر این بود که جو آموزشی فعال و مشارکتی کلاس استادان بر یادگیری آنها تأثیر داشته است. برخی دیگر بیان می‌کردند، در کلاس استادانی که از روشهای فعال مانند مباحثه یا پرسش و پاسخ در تدریس استفاده می‌کردند و فضای یادگیری کلاس آنها بهتر بود، خستگی کمتری ایجاد می‌شد. شرکت‌کنندگان همچنین رفتار استادان را در کلاس، عامل مهمی در ارتقاء یادگیری می‌دانستند. یافته‌ها نشان داد که شرکت‌کنندگان بر نقش استادان و رفتار و صلاحیت‌های حرفه‌ای و همچنین محتوای تدریس درس توسط آنها تأکید ویژه‌ای دارند. رفتار استاد و روش تدریس او از عوامل مهم در برنامه‌ی درسی تجربه شده در روشها و فنون تدریس است که بر نگرش، باور و یادگیری دانشجویان تأثیر می‌گذارد. از دیدگاه دانشجویان استادان مهم‌ترین عامل تأثیرگذار در وضع آموزشی‌اند. اغلب آنها درباره‌ی روش‌های تدریس (تدریس غیرفعال)، طرز برخورد و روابط میان‌فردی همه‌ی استادان نظر مثبتی نداشتند، اما افرادی که نسبت به سایر دانشجویان از یادگیری بهتری در درس برخوردار بودند، بخش مهمی از یادگیری خویش را به همان عوامل بالا یعنی روش‌های تدریس استاد، طرز برخورد و روابط میان‌فردی خوب استاد خود، مربوط می‌دانستند. این در حالی است که یافته‌های پژوهش با دیدگاه طراحی سیستمی که عملکرد و ویژگی‌های استاد را عامل مهمی در دستیابی به اهداف آموزشی و یادگیری دانشجویان می‌داند همخوانی دارد (Shabani, 2008). نتایج این مضمون با یافته‌های (cordinals, k. (2007) استادان برجسته با دیگر استادان را در خصوصیات اخلاقی و آموزشی آنها می‌داند و (Saketi &

شیوه‌های مختلف و به روشی هنرمندانه برای رسیدن به هدف‌های مختلف، امروزه به صورت خواستی فراگیر در نظام‌های آموزشی درآمده است. با وجود این، پژوهش‌ها نشان می‌دهند که این خواست فراگیر در عمل به منصف ظهور نرسیده است و آنچه در سیستم آموزش اتفاق می‌افتد، همان روش یک‌سویه یاددهی است. یافته‌های پژوهش موجود نیز از این وضعیت حکایت می‌کند؛ بنابراین لازم است کوششی مضاعف برای آشنا کردن معلمان با روش‌های متفاوت تدریس و ضرورت به کارگیری آن در نظام آموزشی صورت پذیرد. هدف اصلی این مقاله بررسی میزان آموخته‌ها و سطح یادگیری دانشجومعلم‌ان از مهارت‌های تدریس شامل سنجش یادگیری، مدیریت کلاس و کلاس‌داری، تشریح چستی تدریس و تدوین برنامه‌ی درسی تدریس، انواع روش‌های تدریس و طبقه‌بندی آن و فهم اصول و روش‌های تدریس و شناسایی عوامل مؤثر بر یادگیری این ابعاد از مهارت تدریس انجام شده است. نتایج آزمون که در جدول شماره یک ارائه شده نشان می‌دهد: پاسخگویان به (۵۴,۱۴ درصد) پاسخ صحیح، (۳۶,۹۴) پاسخ غلط و به (۸,۹۲) از سوالات پاسخ نداده‌اند. همانگونه که نتایج جدول شماره یک نشان می‌دهد، سطح آموخته‌ها و یادگیری دانشجومعلم‌ان از درس روشها و فنون تدریس در حد متوسط است که میانگین به دست آمده ۲۱,۶۵ نیز مؤید این نظر است. دانشجومعلم‌ان در موضوعاتی مانند سنجش یادگیری (۵۰ درصد پاسخ غلط)، مدیریت کلاس و کلاس‌داری (۵۴ درصد پاسخ غلط)، تشریح چستی تدریس و تدوین برنامه‌ی درسی تدریس (۵۱ درصد پاسخ غلط)، انواع روش‌های تدریس و طبقه‌بندی آن (۵۷ درصد پاسخ غلط) و فهم اصول و روش‌های تدریس (۶۲ درصد پاسخ غلط) بیشترین ضعف را داشته‌اند.

بر اساس مصاحبه‌ها چهار مضمون اصلی به دست آمد که تجارب و عوامل مؤثر در یادگیری دانشجویان در درس روشها و فنون تدریس را توضیح می‌دهد؛ این عوامل شامل تأثیر استادان، فضای آموزشی کلاس،

تعیین شده در برنامه درسی عنوان می‌کند، همخوانی دارد.

سومین مضمون که از داده حاصل از مصاحبه و تجارب دانشجویان شناسایی شد، نگرش دانشجویان نسبت به درس روشها و فنون تدریس بود. دانشجویان بیان می‌کردند که درک و باور درونی به نقش و اهمیت درس روشها و فنون تدریس و همچنین وجود انگیزه و علاقه درونی به مطالعه و یادگیری درس، می‌تواند عوامل مهمی در ارتقاء مهارت‌های معلمی و افزایش یادگیری و برعکس، نبود چنین نگرش‌هایی می‌تواند عامل مهمی در کاهش یادگیری این درس شود. یافته این مضمون با یافته‌های تحقیق FathiVajargah & Mahmouei (2008) که توجه به انگیزه‌ها، علائق، نیازها، نگرشها و تجارب دانشجویان را عامل اساسی و ضروری در برنامه‌ریزی درسی و همچنین تسهیل‌کننده فرایند آموزش و یادگیری می‌دانند، همخوانی دارد.

یکی دیگر از مضامینی که از داده‌های مصاحبه و تحلیل تجارب دانشجویان به دست آمد نقش حمایتی والدین و خانواده و بازدید از کلاس‌های واقعی درس بود که اغلب دانشجویان علت موفقیت خود را در یادگیری درس روشها و فنون تدریس، حمایت‌های روانی و تشویق والدین و همچنین حضور در کلاس‌های واقعی درس در طول ترم بیان نمودند. دانشجومعلم‌ان بیان می‌کردند که در جریان مشارکت و مشاهده تدریس معلم‌ان در کلاس‌های واقعی یا حضور والدینشان در کلاس آنها باعث شده که مهارت تدریس آنها بهبود و اطلاعات آنها راجع به درس روشها و فنون تدریس افزایش یابد و عمق یادگیری آنها از درس تقویت شود. همچنین آنها بیان می‌کردند هنگامی که برای انجام تمرین‌های عملی یا تکالیف کلاسی با والدینشان، به‌خصوص والدین دانشجومعلم‌انی که به شغل شریف معلمی مشغول بودند، همفکری می‌کردند، برخورد و تقویت‌های مثبت در حوزه روانی و مشارکت عملی برای طراحی یا انجام فعالیت منجر به افزایش انگیزه برای یادگیری و یادگیری مهارت مشارکت در تدریس و

Parsa که استادان مشتاق و با صلاحیت در حوزه تدریس را عامل رشد مهارت‌های تفکر در دانشجویان می‌دانند و با یافته‌های (Aghajani, 2001) که استفاده دوطرفه پرسش و پاسخ استادان را عامل مهمی در برقراری رابطه علمی و عاطفی با دانشجویان می‌دانند، همخوانی دارد.

دومین مضمون استخراج شده، فضای آموزشی حضوری بود که می‌تواند شامل بعد سخت‌افزاری و نرم‌افزاری کلاس درس باشد. نظر دانشجویان در زمینه رابطه دانشجویان با یکدیگر این بود که از آنجا که همه دانشجویان کلاس متعلق به یک رشته خاصند و این درس یکی از مهم‌ترین دروس در ارتقاء صلاحیت‌های حرفه‌ای آنها به عنوان معلم است، رابطه عاطفی‌ای که در کلاس‌های درس وجود دارد و همچنین وحدت و انسجام و تعاملات مثبت و سازنده دانشجویان با هم، منجر به افزایش یادگیری آنها شده است. این یافته‌ها با نتایج (Waite Hall, P (2008) که می‌گوید افزایش یادگیری مطالب درسی، علاقه به یادگیری و نمرات فراگیران در نتیجه تعامل فراگیران با هم فراهم می‌شود، همخوانی دارد. همچنین با یافته‌های Norouzzadeh, (2006) که معتقد است مراکز آموزشی و عناصر تشکیل‌دهنده آنها مانند نور، صدا، تجهیزات دانشگاه، راهروهای تنگ و طولانی، همگی آثار آموزشی و تربیتی دارند، همخوانی دارد. دانشکده زیبا و سرسبز، نشاط و شاداب به ارمغان می‌آورد، یادگیری را آسان می‌کند و در مقابل مراکز آموزشی تنگ و کوچک و کلاس‌های کم‌نور، انگیزه درس خواندن و بحث و یادگیری را گاهی برای همیشه از بین می‌برند، (Marsh, Colin J. (2009) در یافته‌های خود نشان داده است که محیط کلاس و قواعد حاکم بر آن در کیفیت یادگیری فراگیران تأثیر می‌گذارد. همچنین این یافته با نتایج پژوهش (Mahmouee & Momeni (2011) که عواملی چون در دسترس نبودن مواد آموزشی، سوق دادن تدریس در جهت ارزشیابی و شیوه‌های ارزشیابی نادرست را از مهم‌ترین دلایل ناکامی در دستیابی به اهداف و استانداردهای

سایر گروه‌های دانشجویی دانشگاه فرهنگیان این کار باید با احتیاط و دانش کافی صورت بگیرد.

۳- در این پژوهش از پرسشنامه استفاده شد؛ در نتیجه ممکن است برخی از دانشجویان در زمان پاسخ به پرسشنامه از وضعیت طبیعی برخوردار نبوده یا آمادگی کافی برای پاسخ به سؤالات را نداشته یا به برخی از سؤالات بدون دقت پاسخ داده باشند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود:

- با توجه به اهمیت صلاحیت حرفه‌ای و تدریس دانشجومعلم‌ان در دانشگاههای فرهنگیان، ضروری است اهتمام ویژه‌ای نسبت به فراهم نمودن امکانات لازم برای آموزش مطلوب این درس صورت گیرد.

- استادان متخصص و فضاهای آموزشی مناسبی برای اجرای عملی تدریس و یادگیری شیوه‌های نوین فراهم گردد.

- به دروس کارورزی که تدریس عملی در میدان عمل است، اهمیت بیشتری داده شود.

- تقویت روشهای عملی درس پژوهی و تدریس گروهی در سرفصل این درس گنجانده شود.

- با توجه به نتایج این پژوهش، اطلاعات نظری و تئوری اکثر دانشجومعلم‌ان در سطح متوسط به بالا بود اما در روش‌شناسی و بخش عملی آگاهی کمی داشتند از این رو لازم است ساعات بیشتری به بخش عملی اختصاص یابد.

- برای ایجاد انگیزه در دانشجویان، تعاملات کلاسی بیشتر شده و برای کسب تجربه، شرایط بازدید از موقعیت‌های واقعی کلاس و تدریس برای آنها در طول مدت تدریس این درس فراهم شود.

منابع

Abedi, Lotfali (1998). Public teaching skills review and analysis during the two-year teacher training, curriculum doctoral thesis, Tarbiat Modarres University [Persian].

Afsane Abdel, SeyedIbrahim Mirshah Jafari, Mohamad Javad Liyagatdar, Fatemeh

طراحی فعالیت‌ها شده است. همانگونه که ملاحظه می‌شود پژوهشگران مختلفی در بررسی‌های خود در باب تدریس، به نتایج مختلفی رسیده‌اند. اکثر پژوهشگران بر این اعتقاد بودند که مهمترین تغییر مؤثر در فرایند آموزش و پرورش، تدریس معلم است که بر سازمان‌دهی مطالب درسی، استفاده از نظریه‌های مختلف یادگیری و همچنین کاربرد فنون آموزشی در کلاس درس مبتنی است؛ اما اکثر معلم‌ان با اصول و روش‌های تدریس آشنایی کمی دارند و این می‌تواند به کیفیت آموزش دروس مرتبط در دوران تحصیل، به‌ویژه دروس روش‌ها و فنون تدریس مربوط باشد که در پژوهش حاضر نیز به سطح متوسط آموخته‌ها و یادگیری دانشجومعلم‌ان از درس روش‌ها و فنون تدریس اشاره شده است؛ اینکه این آشنایی کم و عدم توانایی در کاربرد این مهارت‌ها در موقعیت‌های آموزشی، باعث پایین آمدن کیفیت آموزش، اهمیت ندادن به تحقق اهداف آموزشی، عدم بهره‌گیری از کتب درسی روشها و فنون تدریس، توجه به روش‌های سخنرانی و توضیحی بیش از سایر روشها، تأکید بر انتقال مطالب درسی، تأکید بر یادگیری‌های سطحی، حفظ و انتقال معلومات به جای تأکید بر معنادار شدن یادگیری خواهد شد.

محدودیت‌های پژوهش

پژوهشگران همواره در تحقیقات خود با محدودیت‌هایی مواجهند؛ تحقیق حاضر نیز با محدودیت‌هایی روبه‌رو بود که می‌توان به مهمترین آنها به شرح زیر اشاره کرد:

۱- هرچند هرچه نمونه پژوهش بزرگتر باشد نتایج تحقیق دقیقتر و تعمیم‌پذیرتر است، جامعه و نمونه آماری تحقیق حاضر شامل دانشجومعلم‌انی بود که درس روشها و فنون تدریس را گذرانده بودند و امکان انتخاب نمونه بزرگتر نبود.

۲- اجرای این تحقیق در درس روشها و فنون تدریس و برای دانشجویان پسر دانشگاه فرهنگیان کردستان انجام شد؛ بنابراین در صورت نیاز به تعمیم به

- Ziynodini Meymaned. The Pathology of teaching methods in teaching and learning process: from the view point of teachers and students in Isfahan high school. Research in Curriculum Planning Vol 12. No 20 (continus 47) Winter 2016, Pages 117-132 [Persian].
- Aghajani Ghanad, Mohammad Reza, Farzandvahy, Jamal (2001); Ilam University
- Ahmady (2014). Evaluation Program Training Courses run and earned a two-year teacher training courses. Journal of Education, No. 118, S140-117[Persian].
- Anary Nejad, Abbas and Marzoughi, Rahmatolah (2006). The use of ICT in initial teacher training: a new approach to vocational training. The sixth congress of the Association of Curriculum Studies[Persian].
- Armand, Mohammad (2008). Designing the desired pattern of moral education in secondary school based on reviewing character education model. Phd thesis, Tehran, Tarbiat Modarres University[Persian].
- Bazrgan, Abbas Hijazi, Elahe (2010). Research Methods in Behavioral Sciences, Eighteenth Edition. Tehran, Publishing Agah[Persian].
- Coe, Robert; Aloisi, Cesare; Higgins, Steve & Elliot, Lee (2014). What makes great teaching? Published by: The Sutton Trust
- cardinals,k. (2007), the master typical characteristic. The journal of psychoeducation , p.25,s33-43
- Creswell, J. W; V. L. Plano Clark; M. L. Guttman and E. E. Hanson (2003). Advanced Mixed Methods Research Design. In A.Tashakkori and C. Teddlie (Eds.), Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research (pp. 209–240). Thousand Oaks, CA: Sage. Publishing Company
- Demir E. (2016). Evaluation of professional personality competence of physical education teachers working in secondary schools by students. Journal of Education and Training Studies; 4(2): 60-66.
- Department of Education, Department of Education Elementary Education (2016). A Guide to the Lessons Learned in Tehran, Ministry of Education, and Cultural-Educational Institution[Persian].
- Eisner, Elliot. W. (1994). The Education Imagination: on the Design and Evaluation of School Programs. Third Edition. New York: MacMillan
- Fathi Vajargah, Kurosh and Momeni Mahmouei, Hossein (2008), reviews the factors influencing participation of faculty members in academic curricula, higher education's Journal, the first year, No. 1, S154-131[Persian].
- Fathi Vajargah, Kurosh. (2009). Curriculum to the new identities. An explanation of the theory of Contemporary of Tehran, Ayizh Publications[Persian].
- Fathi Vajargah, Kurosh. (2015). Autopsy of experiential curriculum (a model for the curriculum study). Taken from the realm of curriculum in Iran, Tehran, Samt Publications[Persian]
- Gruber, T., Reppel,L,A. and Voss,R., (2018). Understanding the characteristics of effective professors: the student's perspective. Journal of Marketing for Higher Education, 20, 2, pp. 175-190
- Huntly, Helen (2008). Teachers'Work: Beginning Teachers' Conceptions ofCompetence, Thesis, Central Queensland University. The Australian Educational Researcher, 35(1),125-145
- Karimiyan, Hussein, Jafarian Yasar, Hamid (2006) "teaching strategies and teachers' Technology" printing Qom: Quads[Persian].
- Maleki, Hassan and Mohammad Mehr, Mojgan (2012). The process of evaluation of the course, the journal of army Medical University magazine, fourth year, Number 2

- autumn and winter year 2012s112-126[Persian].
- Maroufi, Yahya and Yusef Zadeh, Mohammad Reza (2013). Professional Teaching, principles, skills and strategies, Hamedan, Bu-Ali Sina University Press[Persian].
- Marsh, Colin J. (2009). Key Concepts for Understanding Curriculum. London: Taylor & Francis RoutledgeSpring 2009 S76-63
- Mehr Mohammadi, Mahmoud (1995). Examine theoretical and practical aspects of the examination-oriented education. Journal of Psychology and Education, Volume 2, Number 0, Spring 1995 S76-63[Persian].
- Mehrmohammadi, Mahmoud. (2002). Views, approach and perspectives. Mashhad: Press Astan Quds Razavi.[Persian].
- Momeni Mahmud Hosseini, and Karami, Morteza and Mashhadi, Ali (2011). Investigate the role of reducing the distance factors between the intended, implemented and experienced curriculum in higher education. Studies curriculum in higher education. Autumn and winter, Issue 2. Community development studies 90- course of studies. 110 pp.[Persian]
- Musapur, Nematolah (1997) developing a model for curriculum evaluation and using the evaluation in teaching methods and techniques lesson in the university teacher training courses, curriculum doctoral thesis, Tarbiat Modarres University[Persian].
- Namdari, P., M., Gorbaniyan, P., Ghanbari, P., and Basiri, I. (2017). The effectiveness of curriculum program on the professional skills of teachers working in exceptional education in Hamedan province. New Educational Approaches, 12 (2), 74-46[Persian].
- Nijveldt, M., Beijaard, D., Brekelmans, M., Verloop, N., & Wubbels, T. (2005). Assessing the Interpersonal Competence of Beginning Teachers: The Quality Of Judgement Process. International Journal of Educational Research, 43(1), pp 89-102
- Norouzzadeh, Reza (2006). Hidden Curriculum in Higher Education, Higher Education Magazine, Issue 33, S22-17,[Persian].
- Parsa, Abdullah and Saketi, Parviz (2007). Approaches to learning, learning outcomes and student learning perceptions of implemented curriculum and education, and human Journal of Social Sciences, Shiraz University, Volume 26, Number 3[Persian].
- Rosenshine, B. and R. Stevens (1986) Teaching fuction in wittrok, MC. Handbook of Research on teaching. New yourk: macmillan
- Rubin, H. J. & Rubin, I. S. (2005), Qualitative Interviewing, London, Sage.
- Shabani, Hassan (2008). Advanced teaching methods (teaching skills and thinking strategies). Tehran . The Study and Compilation of Humanities Books Samt.[Persian].
- Shabani, Hassan (2015). Educational skills (teaching methods and techniques) Print XXXVIII, Tehran, Samt[Persian].
- Students' Attitudes toward Religion Course, Project, Institute of Education[Persian].
- Waite Hall, P (2008). Student interaction experiences in distance learning courses a phenomenological study, online Journal of distance learning administration. Volume XI, number 1, s45-58